

## Motion

1975/76: 1502

av fru Theorin m. fl.

om kompletteringsutbildning för barnmorskor i smärtlindringsmetoder

Riksdagen uttalade sig år 1971 för ökade möjligheter till smärtlindring vid förlossning och ställde sig bakom kravet att alla kvinnor som så önskar skall ha rätt till smärtlindring vid förlossning. Bakgrunden till de krav som föranlett motionerna och därav riksdagens uttalande var inte enbart erfarenhet av den bristfälliga tillgång på smärtlindring som fanns utan också vetenskapligt vidimerade fakta att en mycket stor majoritet av kvinnor som fött barn upplevt outhärdlig smärta och att den smärtlindring som erbjudits visat sig helt otillfredsställande. Andra undersökningar pekade på att upp till var femte kvinna får psykiska eller fysiska besvär av graviditeten eller förlossningen. Det som i andra medicinska sammanhang är en självklarhet – att patienten inte skall behöva uppleva onödigt smärta – var och är inte för handen vid en förlossning. Fortfarande har den föga mänskliga inställningen att en förlossning är ett normalt tillstånd och inte en sjukdom och därför ingen fullvärdig smärtlindring skall ges en alltför stor spridning och sätter sin prägel på den utbildning som ges.

Bristen på bl. a. anestesiloger bedömdes bestå under lång tid och den goda kunskapen hos barnmorskorna, vilka till allt övervägande delen förlöser de flesta kvinnor, talade för att snabbaste vägen att åstadkomma smärtlindring åt alla som önskade var en utbildning av barnmorskor. Därmed avsågs såväl grundutbildning som vidareutbildning av tidigare utbildade barnmorskor i de metoder som var kända och som under klinikchefs ledning på en del håll redan användes av barnmorskor, framför allt paracervicalmetoden.

Riksdagen underströk att även om barnmorskeutbildningen bedrevs efter en och samma läroplan utbildningen ändå inte obetydligt varierade mellan olika utbildningsorter. Riksdagen ansåg att utbildningen inte fick vara avhängig av lokala initiativ eller lokalt intresse och att den borde vara likvärdig över hela landet. Därtill uttalade riksdagen att metoden med paracervicalblockad borde ingå som en av metoderna i all barnmorskeutbildning, inte bara i den teoretiska utan även i den praktiskt-kliniska delen av utbildningen.

Det är nedslående att konstatera att trots riksdagens principuttalande år 1971 har förändringen i praktiken för kvinnorna inte varit påtaglig. År 1974 uppgick antalet förlossningar till drygt 110 000. Mindre än 20 kvinnor av 1 000 (under 2 %) fick smärtlindring i form av paracervicalmetoden eller epiduralblockad. Detta måste anses helt otillräckligt då enligt undersökningar

840 av 1 000 skulle ha behövt en effektiv smärtlindring. Förlossningsneuroser är betydligt vanligare än vad man i allmänhet tycks tro. Fortfarande upplever åtta av tio kvinnor förlossningen som en chock, något som inte borde få förekomma i en modern välfärdsstat med stora resurser.

För att barnmorskorna skall klara att ge smärtlindring krävs att de fått fullgod utbildning. Alla som utbildas år 1973 och senare anses av socialstyrelsen och skolöverstyrelsen ha fått en fullgod utbildning genom den läroplan vars utbildningsmål bl. a. säger att utbildningen skall ge kunskaper om och kunnighet i olika metoder för smärtlindring vid förlossning. Bland de analgesimetoder som nämns i läroplanen återfinns bland ledningsanestesi såväl paracervicalblockad som lumbal och sacral epiduralanestesi och pudendusblockad.

Däremot har inte de barnmorskor som utbildats före år 1973 kunskap i de olika moderna smärtlindringsmetoderna, och dessa behöver kompletterande utbildning beroende på hur långt tillbaka deras utbildning ligger. Därtill kommer att barnmorskornas verkliga kompetens varierar högst väsentligt beroende på såväl tidpunkten för deras utbildning som den praktiska yrkesutövningen. Av samtliga barnmorskor utbildade före 1969 har 600 fått sin utbildning före 1956 och har ett behov av mer omfattande kompletteringsutbildning. Barnmorskor utbildade senast 1969 har samma behov av kompletterande utbildning men i något mindre omfattning. Skolöverstyrelsen har för sin del den 25 februari 1975 ansett i svar på en skrivelse från Svenska barnmorskeförbundet den 11 november 1973 att sådan kompletteringsutbildning bör betraktas som fortbildning och anordnas genom huvudmannens, dvs. landstingens, försorg och bekostas av dessa.

Oavsett samma läroplan är de smärtlindringsmetoder som tillämpas fortfarande beroende av resp. utbildningsenhet eller klinikchefs inställning. Trots att riksdagen understrukt att utbildningen borde vara likvärdig över hela landet och att den frågan krävde särskild uppmärksamhet vid överläggningarna mellan socialstyrelsen och skolöverstyrelsen, har detta inte lett till initiativ beträffande fortbildningen.

Riksdagen har vidare understrukt att rätt för alla kvinnor att erhålla smärtlindring skall finnas oavsett bostadsort och inte vara avhängig av lokala initiativ eller lokalt intresse. För att uppnå den av riksdagen uttalade likvärdigheten i utbildning och rätt till smärtlindring oavsett bostadsort kan enligt vår mening inte fortbildningen av barnmorskor – som uppenbart är den snabbaste framkomstvägen att uppnå smärtlindring – få vara avhängigt av de prioriteringar olika landsting anser sig kunna göra. Det bedömdes år 1975 som angeläget att snabbt få till stånd likvärdig preventivmedelsrådgivning över hela landet och socialstyrelsen gavs extra anslag för en sådan verksamhet, trots att detta var en landstingsfråga. På samma sätt bör fortbildningen av barnmorskor utbildade före år 1973 bedömas och skolöverstyrelsen få i uppdrag att omgående igångsätta fortbildning av barnmorskor i smärtlindringsmetoder.

Med hänvisning till vad som anförts hemställer vi  
att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att skol-  
överstyrelsen bör ges i uppdrag att omgående igångsätta fort-  
bildning av barnmorskor i smärtlindringsmetoder i enlighet  
med vad som anges i motionen.

Stockholm den 27 januari 1976

MAJ BRITT THEORIN (s)

TURID STRÖM (s)

STURE ERICSON (s)

i Örebro

BIRGIT HJALMARSSON (s)

JAN BERGQVIST (s)

TYRA JOHANSSON (s)

i Uddevalla

GUNBJÖRG THUNVALL (s)

STIG OLSSON (s)

i Timrå

DORIS HÅVIK (s)

LILLY BERGANDER (s)

MAGNUS PERSSON (s)

i Karlstad

OSKAR LINDKVIST (s)

MATS HELLSTRÖM (s)

HAGAR NORMARK (s)

KERSTIN ANDERSSON (s)

i Kumla

BIRGER ROSQVIST (s)

WIVI-ANNE RADESJÖ (s)

ULLA JOHANSSON (s)

i Hovmantorp

LILLY HANSSON (s)

HANS PETTERSSON (s)

i Helsingborg

LARS-INGVAR SÖRENSON (s)

GRETHE LUNDBLAD (s)

LARS-ÅKE LARSSON (s)

i Vänersborg

MAJA OHLIN (s)

BERIT FRÄNDÅS (s)